

6-7 YAŞ ÇOCUKLARININ RESİMLERDEN OLUŞTURDUKLARI ÖYKÜLERDEKİ DİL YAPILARI¹

Canan YILDIZ ÇİÇEKLER

Adnan Menderes Üniv., Eğitim Fakültesi, Okul Öncesi Eğitimi A.B.Dalı, Aydın.

Muharrem ŞEN

Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.

Özet

Bu araştırmanın genel amacı: "Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 6 yaş ve ilköğretim birinci sınıflara devam eden 7 yaş grubundaki çocukların serbest resim çalışmalarında yaptıkları resme dayalı olarak anlattıkları öykülerde kullandıkları sıfat, isim tamlamaları ve cümle yapıları; yaş, cinsiyet ve sosyo-ekonomik düzeyleri açısından farklılaşmakta mıdır?" sorusuna yanıt aramaktır. Araştırmanın örneklemi, anasınıfından 36, ilköğretim 1. sınıftan 36 olmak üzere toplam 72 çocuktan oluşmaktadır. Araştırmada çocuklara, serbest resim yapmaları ve bu resimlerin öykülerini anlatmaları söylenmiştir. Araştırma sonucunda, yedi yaşındaki kız çocukların sıfatları daha fazla kullandıkları saptanmıştır. Ayrıca sosyo-ekonomik düzey değişkeni açısından sıfat kullanımlarında alt, orta ve üst sosyo-ekonomik düzeydeki çocuklar arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Çocukların isim tamlaması ve cümle yapılarını kullanımları ile cinsiyetleri arasında da kız ve erkek çocuklar arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Çocukların öykülerde isim tamlaması ve cümle yapılarını kullanımları yaş değişkeni açısından incelendiğinde, üst sosyo-ekonomik düzeydeki yedi yaş grubu çocukların daha fazla kullandıkları görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, Dil Gelişimi, Okulöncesi Eğitim, İlköğretim, Öykü, Resim.

Abstract

The general objective of this research is to find an answer to the question of whether the adjectives, noun phrases and sentence structure, 6-year olds who attend pre-schools and 7-year olds in the first year of primary school use in stories they tell based on the pictures they do in free painting studies, differ in terms of age, sex and socio-economic levels. The sample of the research is made of 36 (18 girls and 18 boys) from pre-school and 36 (18 girls and 18 boys) from the first year of the primary school and totally 72 children. In the research, children were told to paint freely and tell the stories of their paintings. At the end of the research it was seen that girls used adjectives more. In addition, in terms of the socio-economic level variable, there was no difference among the children from lower, middle and upper socio-economic levels in the use of adjectives. When the difference between the use of noun phrase and sentence structure of children and sex were examined, no difference was found between girls and boys. When the use of both noun phrase and sentence structures of children in stories was examined in terms of age variable, it was seen that 7-year-old children used them more.

Key Words: Child, Language Development, Pre-School Education, Primary Education, Story, Picture.

¹ Bu çalışma, 2007 yılında ADÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü tarafından kabul edilen yüksek lisans tezinden oluşturulmuştur.

1. Giriş

Bebekler doğumdan sonra ortalama bir yaşına kadar geçen süre içerisinde konuşmalarına rağmen, sessiz de değillerdir. Çünkü bebekler doğdukları andan itibaren çevrelerindeki sesleri algılayabilmekte, insan seslerini tanıyabilmekte, duydukları seslere karşı tepki verebilmektedirler. Ancak çocukların etrafındaki seslere karşı tepki verebilmeleri için, başkalarının konuşmalarını duyabilmeleri, bunları anlamlandırabilmeleri, söylemek istediklerini formüle edebilmeleri ve kendilerini ifade edebilecek yeteneklere sahip olabilmeleri gerekmektedir. Çocukların dil ile kendilerini ifade edebilme yetenekleri, doğumdan sonraki ilk aylardan itibaren başlamaktadır. Doğumdan sonraki süreçte bebeklerin ağlarken ses tonlarında bazı farklılıklar belirmektedir ve bebeklerin fizyolojik ihtiyaçlarını karşılayabilmek için de bu ağlamalarını işlevsel hale getirdikleri gözlenmektedir. Bebeğin ağladığını duyan bir anne, duyduğu ağlama sesinden bebeğin neye ihtiyacı olduğunu anlayabilmektedir. Böylece bebekler konuşmasalar bile çikardıkları seslerle hem iletişim kurabilmekte hem de ihtiyaçlarını dile getirebilmektedirler. Bu ağlamaların ardından bebekler, sözcük üretmeye ve daha sonraki dönemlerde de karmaşık cümleler kurmaya başlamaktadırlar. Ancak anlamlı sözcüklerin üretilmesi için bebeklerin belirli süreçlerden geçmesi ve bazı aşamaları tamamlamaları gerekmektedir (Cole-Morgan, 2001; Kavaklı, 1992; Özbay, 1999).

Dünyanın her yerinde, sağlıklı doğan bebekler aynı aşamalardan geçerek konuşmaya, bulunduğu toplumun kullandığı dil yapılarını öğrenmeye ve zamanla da dili kullanmaya başlamaktadır. Genelde çocuklar, ilk sözcüklerini 12–18 aylıkken söylemekte, bir yaşına geldiklerinde de sesleri ayırt edebilmekte ve ailede kullanılan bazı basit sözcükleri tekrar edebilmektedirler. Yine bu dönemde, çocukların sözcük hazinesi genişlemekte ve yaklaşık olarak 20 ile 100 arasında sözcük bilgisine sahip olmaktadır. İki ile üç yaşlarında, dili kullanma becerileri daha da gelişmekte ve sözcük kullanımları da hızla artmaktadır. İki yaşlarındaki bir çocuk, iki veya daha fazla sözcüğü birleştirerek kısa cümleler kurabilmektedir. Üç-dört yaşlarındaki çocuklar ise, artık anadilinin temel yapılarını öğrenerek uzun cümleler kurmaya başlamaktadır. Çocuklar okul öncesi eğitim almaya başladıklarında ise, kendi dillerine dair birçok temel kuralı öğrenmiş ve böylece çevrelerinde kendileri ile konuşmak isteyen herhangi biriyle sohbet edebilecek düzeye gelmiş olurlar. Konuşurken sözcükleri kullanmanın yanı sıra, bazı tonlama ve mimiklerle konuşmalarını destekleyebilmekte, başkalarının ifade ettiklerini de anlayabilmektedirler (Genishi, 1988; Kavaklı, 1992; Poyraz, 1999). Genel olarak çocuklarda dil gelişimi bu şekilde gözlenirse de, tüm bireyler aynı yaşlarda aynı becerileri göstermeyebilirler. Bazen bireyler arasında tahmin edilemeyecek derecede farklılıklar olabilmektedir. Bir çocuk ilk sözcüğünü 10 aylıkken söylerken, bir başka çocuk ilk sözcüğünü 20 aylıkken söyleyebilmektedir. Biri karmaşık cümleleri 5,5 yaşında kurarken, diğeri 3 yaşında kurabilmektedir. Buna benzer bireysel farklılıklar, diğer dil ile ilgili beceriler için de geçerli olabilmektedir (Genishi, 1988).

Bireylerdeki farklılıkların ortaya çıkmasına yol açan birçok neden vardır. Bunlar-

dan cinsiyet faktörü ilk olarak akla gelenlerdendir. Dil gelişimi açısından, kız ve erkek çocuklar arasında doğumdan sonraki ilk dönemlerde bir farklılık görülmesi de, sonraları kız çocuklarının erkek çocuklardan daha ilerde olduğu görülmüştür (Binbaşıoğlu, 1990). Cinsiyet faktörünün yanı sıra, çocuğun en yakın sosyal çevresini oluşturan ailenin eğitim durumu da dil gelişimini etkileyen önemli faktörlerden birisi olarak kabul edilmektedir. Aile içinde yaşayan kişi sayısı, ailede konuşulan dil veya diller, ailenin kültür yapısı ve disiplin anlayışı bir bütün olarak çocuğun dil gelişimini etkileyen etmenler arasında sayılabilmektedir. Çocukların dili edinmeye başladıkları ilk yer aile ve ilk iletişim kurduğu kişiler de aile bireyleri olmaktadır. Bu nedenle çocukların model alacağı, gözlemleyeceği ve taklit edebileceği aile bireylerine gereksinim duyarlar. Çocuğun yakın çevresi yani ailesinin olduğu kadar uzak çevresi de çocukların dil gelişimini etkilemektedir. Çocuklar aileleriyle olan ilk iletişimden sonra artık bireysel davranmaya ve uzak çevresiyle de iletişim kurmaya başlamaktadırlar. Çevresinde bulunan diğer bireylerle kurdukları iletişim, çocukların daha fazla ve farklı sözcük duymalarına, kendilerini ifade edebilmek için yeni sözcükler kullanmak zorunda olduklarını anlamalarına neden olmaktadır. Ayrıca ailenin sosyo-ekonomik düzeyi de çocukların dil gelişimini etkilemektedir. Üst sosyo-ekonomik düzeydeki ailelerin çocuklarının çevrelerindeki uyaran sayısının, alt sosyo-ekonomik düzeydeki ailelerin çocuklarından daha fazla olması onların dil gelişimini olumlu yönde etkilemektedir (Kavaklı, 1992). Çocukların dil gelişimlerine etki eden faktörleri incelemek amacıyla günümüzde pek çok araştırma yapılmaktadır. Bu araştırma ile okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden altı yaşındaki çocuklar ile birinci sınıfa devam eden yedi yaşındaki çocukların resimlerden oluşturdukları öykülerde kullandıkları sıfatların, isim tamlamalarının ve cümle yapılarının; yaşları, cinsiyetleri ve sosyo-ekonomik düzeyleri açısından farklılaşp-farklılaşmadığı incelenmiştir.

2. Yöntem

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama araçları ve verilerin analizi üzerinde durulmuştur.

1.1. Araştırmanın Modeli

İlköğretime devam eden birinci sınıf çocuklar ile anasınıflarına devam eden altı yaşındaki çocukların serbest resim çalışmaları sonucunda, resimlerden oluşturdukları öykülerdeki dil yapılarını incelemeyi amaçlayan bu araştırma, tarama (survey) modelindedir. Araştırmada, çocukların resimlerden oluşturdukları öykülerde kullandıkları sıfatlar, isim tamlamaları ve cümle yapıları; yaş, cinsiyet ve sosyo-ekonomik düzey değişkenleri açısından incelenmiştir.

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın çalışma evrenini, Aydın ilindeki ilköğretim okullarının birinci sınıflarına devam eden yedi yaş ve bu ilköğretim okullarının anasınıflarına devam eden altı

yaş öğrencileri oluşturmaktadır. Sosyo-ekonomik düzey açısından gruplanan okullardan alt sosyo-ekonomik düzeyden iki, orta sosyo-ekonomik düzeyden iki ve üst sosyo-ekonomik düzeyden iki olmak üzere altı okul tesadüfi küme örnekleme yöntemiyle seçilmiştir. Belirlenen bu altı okulun her birinde bulunan anasınıfı ve birinci sınıfların şube sayıları saptanmıştır. Yine bu şubelerden yansızlık kurallarına bağlı alınarak anasınıfından ve birinci sınıflardan birer şube tesadüfi küme örnekleme yöntemiyle seçilmiştir. Belirlenen şubelerden altı anasınıfı (kız 3/erkek 3) ve altı birinci sınıf (kız 3/erkek 3) olmak üzere 12 çocuk tesadüfi eleman örnekleme yöntemiyle seçilmiştir. Araştırmanın örnekleme 36 kız ve 36 erkek olmak üzere toplam 72 çocuk alınmıştır.

2.3. Verilerin Toplanması

Araştırmada kullanılmak üzere çocuklara ait kişisel bazı bilgilerin yanı sıra dil gelişimleri hakkında soruları da içeren kişisel bilgi formları araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Bu formları, araştırmacı uygulamalardan bir hafta önce örnekleme alınan çocukların ailelerine göndermiştir. Araştırmanın uygulamasına başlanılmadan önce çalışmanın örneklemini oluşturan çocukların öğretmenleri ile görüşülmüş, uygulamanın yapılacağı gün ve saat kararlaştırılmıştır. Araştırma uygulanırken, her çocuğa bir adet resim kâğıdı ve pastel boya seti verilmiştir. Örnekleme alınan çocukların gelişimleri dikkate alındığında, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden altı yaş grubu çocukların pastel boyayı daha rahat kullanabilecekleri düşünüldüğünden uygulamalarda pastel boya çeşidi tercih edilmiştir. Çalışma çocukların birbirlerinden etkilenmelerini önlemek amacıyla, bireysel olarak ve sessiz bir odada çocuklara uygulanmıştır. Araştırmanın uygulama boyutunda odaya alınan her çocuktan malzemeleri kullanarak serbest resim yapması istenmiştir. Çocuklar resimlerini tamamladıklarında ise, aradan zaman geçmeden yapmış oldukları resimlerin öykülerini anlatmaları söylenmiştir. Çocuklar yapmış oldukları resimlerin öykülerini anlatırken sesleri ses kayıt cihazı ile kaydedilmiştir. Araştırmanın uygulama boyutu sona erdiğinde ise, çocukların öykülerini anlattıkları ses kayıtları Türk Dili ve Edebiyatı alanında iki öğretim üyesi ve Okul Öncesi Öğretmenliği alanında uzman iki kişi tarafından dinlenmiştir. Daha sonra ses kayıtlarından dinlenen öyküler olduğu şekliyle kaleme alınmıştır. Uzmanlar birlikte, örnekleme alınan her bir çocuğun yaptığı resimlerden oluşturduğu öyküde kullandığı sıfatları, isim tamlamalarını ve cümle yapılarını saptamışlardır.

2.4. Verilerin Analizi

6-7 yaş çocukların resimlerden oluşturdukları öykülerde kullandıkları, sıfatların, isim tamlamalarının ve cümle yapılarının yaş ve cinsiyet değişkenleri ile farklılaşıp-farklılaşmadığına ilişkin sonuçlarda “t-testi” (Independent Samples T-Test) kullanılmıştır. Sıfatların, isim tamlamalarının ve cümle yapılarının sosyo-ekonomik düzey değişkeni açısından farklılaşıp-farklılaşmadığına ilişkin sonuçlarda ise, “Tek Yönlü Varyans Analizi” (One-Way Anova) kullanılmıştır.

3. Bulgular ve Tartışma

Çocukların Resimlerden Oluşturdukları Öykülerde Kullandıkları Sıfatlara İlişkin Bulgular

Tablo 1. Çocukların Resimlerden Oluşturdukları Öykülerde Kullandıkları Sıfatların Cinsiyete Göre t-testi Sonuçları

SIFAT	Cinsiyet	N	\bar{X}	S	sd	t	p
	Kız	36	3.83	2.13	70	2.58	.012
	Erkek	36	2.61	1.87			

Tablo 1 incelendiğinde, kız çocukların resimlerden oluşturdukları öykülerde kullandıkları sıfatların puan ortalamasının ($\bar{X}=3.83$), erkek çocukların kullandıkları sıfatların puan ortalamasının ise ($\bar{X}=2.61$) olduğu görülmektedir. Bunun sonucunda, çocukların resimlerden oluşturdukları öykülerde kullandıkları sıfatlar ile cinsiyet değişkeni arasında ($p<.05$) düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu bulgu, araştırma kapsamında bulunan kız çocukların öykülerinde sıfatları erkek çocuklarından daha sık kullandıklarını göstermiştir. Çocuklar konuşma dilini doğuştan çözümleme, yapısını keşfetme ve daha sonra bu yapıyı konuşmada kullanma yeteneğine sahip olarak doğmaktadır. Daha sonraki dönemlerde ise, seslere ilgi göstermeye ve anlaşılabilir bir takım sesler çıkarmaya başlamaktadırlar. Bu anlamsız seslerin çıkarılması çoğunlukla biyolojik olgunlaşmayla başlamaktadır. İlerleyen dönemlerde gerekli biyolojik olgunluğa ulaşabilen okul öncesi dönemdeki çocuklar, sürekli aktiftirler ve hızlı bir gelişim içindedirler. Bu nedenle dil edinimleri tekrarlanan aktif bir öğrenme süreci gerektirmektedir. Bu aktif öğrenme sürecinde, çocukların çevrelerinden duydukları sesleri zaman zaman tekrarlamaları, dili öğrenmelerinde yeterliymiş gibi görülebilir. Bir grup kuramcı, dil ediniminin, genetik olarak çocukta mevcut gramer bilgisinin tetiklenmesiyle oluştuğunu savunmaktadır (Bacanlı, 2002). Çocuktaki mevcut gramer bilgisinin tetiklenmesinde çevre önemli etkiye sahiptir. Özellikle aile çocuğun dil gelişiminde çok önemlidir. Aile bireyleri arasındaki iletişim biçimi çocukların konuşmalarında etkili olmaktadır (Ulusoy, 2007). Ayrıca kadınların genellikle algılamada; nesnelerin arasındaki ayrılıkları ve benzerlikleri bulmada; başkalarının haz ve elemelerini paylaşmada ve okul başarısında erkeklerden biraz daha üstün olmalarına karşın, erkeklerin genellikle geometrik ilişkileri bulmada; yersel yön bulmada; matematiksel düşünmede; bir hedefe yönelik devimsel becerilerde; güç isteyen işlerde, kadınlardan daha üstün oldukları görülmektedir (Başaran, 2000). Kız çocukların öykülerde daha çok sıfat kullanmaları, nesnelerin arasındaki ayrılıkları ve benzerlikleri bulmada, başkalarının haz ve elemelerini paylaşmada ve sözel anlatım gerektiren durumlarda erkek çocuklardan daha üstün olmaları ile açıklanabilir.

Tablo 2. Çocukların Resimlerden Oluşturdukları Öykülerde Kullandıkları Sıfatların Yaşlara Göre t-testi Sonuçları

SIFAT	Yaş	N	\bar{X}	S	sd	T	p
	6 yaş	36	2.66	1.78			
	7 yaş	36	3.77	2.23	70	2.33	.023

Çocukların resimlerden oluşturdukları öykülerde kullandıkları sıfatların yaşlara göre t-testi sonuçları incelendiğinde ($p < .05$) anlamlı bir farklılığın ortaya çıktığı görülecektir. Tablo 2'ye baktığımızda, altı yaşındaki çocukların resimlerden oluşturdukları öykülerde kullandıkları sıfatların puan ortalamasının $\bar{X} = 2.66$, yedi yaşındaki çocukların öykülerde kullandıkları sıfatların puan ortalamasının ise, $\bar{X} = 3.77$ olduğu anlaşılmaktadır. Elde edilen bu bulgu, yedi yaşındaki çocukların, altı yaşındaki çocuklardan öykülerde daha fazla sıfat kullandıklarını ortaya koymaktadır. İlk çocukluk döneminde çocuklar eski ve yeni algılarını karşılaştırarak kendilerini çevreleyen dünyaya ilişkin daha fazla bilgi edinmeye çalışmaktadırlar. Bu düşünme yeteneği bebeklik sırasındaki gelişimsel değişimler için de önemlidir, fakat okul öncesi yıllarda bu zihinsel işlev gitgide daha karmaşık hale gelmektedir (Gander ve Gardiner, 2004). Çocuklar önce benzerlikleri sonra farklılıkları algılayabilmektedirler. Bu da bir şeyin başka bir şeyden farklı olabilmesi için önce ona benzemesi yani, en azından aynı anlam grubu içine girmesini gerektirir. Farklılık aynı zamanda daha ayrıntılı bir bilgi gerektirmektedir. Bu da algısal gelişmeye paraleldir. Yani sıfatları kullanmak için önce nesnelereki farkları görebilmek gerekmektedir (Akt:Alpöge, 1991). Yaptığımız çalışmada, altı yaşındaki çocuklar “bir oyuncak”, “o kız”, “bu ev”, “üç kız”, “o çocuk” vb. gibi tek sıfat kullanabilirken, yedi yaşındaki çocukların öykülerinde “o küçük yaralı kuş”, “iki tane küçük çiçek”, “bir kötü cadı”, “çok güzel koku”, “kırmızı bir bulut” örneklerinde olduğu gibi iki ya da üç sıfatı bir arada kullanabildikleri yani bir nesneyi birkaç uyarıcı boyuttan algılayabildikleri görülmüştür.

Tablo 3. Çocukların Resimlerden Oluşturdukları Öykülerde Kullandıkları Sıfatların Sosyo-Ekonomik Düzeylere Göre N, SS, \bar{X} Değerleri

SIFAT	S.E.D.	N	\bar{X}	Ss
	Alt S.E.D.	24	2.00	3.30
	Orta S.E.D.	24	3.75	4.81
	Üst S.E.D.	24	2.95	3.48

Çalışmaya katılan alt, orta ve üst sosyo-ekonomik düzeydeki çocukların yaptıkları resimlerden oluşturdukları öykülerdeki sıfat kullanım düzeylerine bakıldığında, alt sosyo-ekonomik düzeyde $\bar{X} = 2.00$, orta sosyo-ekonomik düzeyde $\bar{X} = 3.75$ ve üst sosyo-ekonomik düzeyde ise, $\bar{X} = 2.95$ olduğu görülmüştür. Gruplar arası ortalamalar arasında anlamlı fark olup olmadığı tek yönlü varyans analizi ile incelenmiştir. Analiz sonuçları Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Çocukların Resimlerden Oluşturdukları Öykülerde Kullandıkları Sıfatların Sosyo-Ekonomik Düzeye Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
SIFAT	Gruplar arası	37.655	2	18.827	1.224	.300	
	Grupları içi	1061.457	69	15.383			-
	Toplam	1099.111	71				

Tablo 4’te yer alan varyans çözümlemesi sonucu incelendiğinde, çocukların resimlerden oluşturdukları öykülerde kullandıkları sıfatlar ile içinde buldukları sosyo-ekonomik düzeyler arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmektedir. $[F(2-69)=1.22, p>.05]$. Örneklem grubuna alınan alt, orta ve üst sosyo-ekonomik düzeydeki çocukların sıfat kullanımları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamasına rağmen, sıfat kullanım ortalamaları incelendiğinde, orta sosyo-ekonomik düzeyde yer alan çocukların en yüksek ortalamaya sahip olduğu görülmektedir. Çocukların yaşamlarının ilk dönemlerinde, anladıkları sözcük sayısının, kullandıkları sözcük sayısından fazla olduğu bilinmektedir. Çocuklar, sözcükleri henüz kullanmayı öğrenmeden önce bazı dilbilgisi kurallarını anlayabilmektedirler (Jersild, 1979). Yapılan bir araştırmada, bir çocuk “daha az” ve “daha fazla” kavramları konusunda sınanmıştır. Araştırmacı biri diğerinden açıkça büyük iki şekerleme yığını oluşturmuştur. Çocuktan “daha fazla şekerleme olanı göstermesi” istenmiştir. Çocuk başaramamıştır, fakat araştırmacı kalkıp giderken çocuğa yığınlarından birini alıp eve götürebileceğini söylemiştir. Çocuk da daha fazla şekerleme olan yığını almıştır (Gander ve Gardiner, 2004). Bu araştırma çocukların kavramları sözel olarak ifade etmeden önce, kavramlar arasındaki farkları düşünebildiklerini bize göstermektedir. Çocukların kendilerini sözel olarak ifade etmeye başladıkları dönemde, ilk olarak nesnelere isimlerini, daha sonra ise, sırayla fiilleri, sıfatları ve zarfları kullandıkları görülmüştür (Aydın, 2005). Çocuklar ilk olarak isim ve fiilleri birleştirerek iki sözcüklü cümleler kurarken, ilerleyen dönemlerde cümlelerdeki sözcük sayıları genellikle artış göstermektedir. Çocukların dil gelişimlerinin ilerlemesinde ya da gerilemesinde birçok faktör etkilidir. Statts (1971), bazı anne-babaların bu süreci desteklemekte diğerlerinden daha iyi olduklarını belirtmektedir. Bu anne-babalar çocukların sözel ilerlemesine beğenme ya da sevecenlikle kendiliğinden tepki göstermekte ve genellikle çocuğun gelişim düzeyine uygun bir düzeyde pek çok sözel uyarım sağlamaktadırlar. Bazı anne-babalar ise, çocuklarını beslerken, yıkarken ya da altını değiştirirken çocuklarıyla konuşmamaktadırlar ve dildeki ilerlemelere olumlu tepkiler göstermemektedirler (Akt:Gander ve Gardiner, 2004). Özellikle alt sosyo-ekonomik düzeydeki çocukların ailelerinin genellikle kırsal bölgelerde ya da kentlerin varoşlarında yaşamaları, bu bölgelerde iyi eğitim ortamlarının yaratılmaması, okullarda öğretmen bulmakta güçlük çekilmesi, ailelerin eğitim seviyesinin düşük olması, ailelerin çocukları için zengin uyarıcı çev-

reyi oluşturmamaları, çocukların erken yaşta ailelerinin geçimine katkıda bulunmak için çalışmak zorunda kalmaları vb. nedenler çocukların gelişim alanlarını etkilerken özellikle dil gelişimlerini de olumsuz etkilemektedir (Erden ve Akman, 2004). Alt sosyo-ekonomik düzeydeki çocukların sıfatları diğer gruplardan daha az kullanmaları bu nedenlere bağlı olarak açıklanabilir. Alwin ve Thornton (1984), tüm toplumlarda yüksek sosyo-ekonomik düzeydeki çocukların büyük bir çoğunluğunun düşük sosyo-ekonomik düzeydeki çocuklara göre daha uzun süre eğitim kurumlarına devam ettiğini ve başarı düzeylerinin daha yüksek olduğunu belirtmelerine rağmen (Akt:Erden ve Akman, 2004), araştırmamız sonucunda üst sosyo-ekonomik düzeydeki çocukların da alt sosyo-ekonomik düzeydeki çocuklardan çok farklı olmadığı görülmüştür. Çalışmada en fazla sıfat kullanan grubun orta sosyo-ekonomik düzeydeki çocuklar olduğu sonucu elde edilmiştir. Woolfolk (1995)'a göre, araştırmalar, orta sosyo-ekonomik düzeydeki ailelerde, annelerin çocukları ile daha çok konuştuğunu, onlara daha fazla rehberlik yaptığını, olayların nedenlerini anlamalarına yardımcı olduğunu, çocuğun dikkatini soruların detayları üzerine çektiğini, kendi sorunlarını kendilerinin çözmeleri için onları teşvik ettiğini göstermektedir. Tüm bu etkinlikler çocuğun zihinsel gelişimine yardımcı olmaktadır (Akt:Erden ve Akman, 2004). Dolayısıyla çocukların dil gelişimlerini de olumlu etkilemektedir. Orta sosyo-ekonomik düzeydeki çocukların diğer gruplardan daha fazla sıfat kullanmalarının nedeni, orta sosyo-ekonomik düzeydeki ailelerin çocuklarına verdikleri eğitimle ve gösterdikleri daha yakın ilgi ile açıklanabilir.

Çocukların Resimlerden Oluşturdukları Öykülerde Kullandıkları İsim Tamlamalarına İlişkin Bulgular

Tablo 5. Çocukların Resimlerden Oluşturdukları Öykülerde Kullandıkları İsim Tamlamalarının Cinsiyete Göre t-testi Sonuçları

İSİM TAMLAMASI	Cinsiyet	N	\bar{X}	S	sd	t	p
	Kız	36	1.25	1.07			
	Erkek	36	857	1.03	70	1.56	.122

Araştırmaya katılan çocukların öykülerde kullandıkları isim tamlamalarıyla ilgili, t testi işlemlerinden aldıkları puan ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre farklılaşıp-farklılaşmadığına ilişkin sonuçlar Tablo 5'te verilmiştir. Tablo 5 incelendiğinde, kız çocukların resimlerden oluşturdukları öykülerde kullandıkları isim tamlamalarının puan ortalamasının $\bar{X}=1.25$, erkek çocukların kullandıkları isim tamlamalarının puan ortalamasının ise, $\bar{X}=857$ olduğu görülmektedir. Bu bulgu sonucunda, çocukların resimlerden oluşturdukları öykülerde kullandıkları isim tamlamaları ile cinsiyet değişkeni arasında ($p>.05$) düzeyinde anlamlı bir farkın olmadığı söylenebilir. Çocuklarda bir buçuk yaşından sonra, sözcük dağarcıklarında hızlı bir artış ortaya çıkmaktadır. Bu durum bize çocukların dil gelişimlerinin diğer alanlardaki geli-

şimlerle yakından ilişkili olduğunu göstermektedir. Benzer yaşlardaki çocukların kullandıkları sözcüklerin sayıları, kurdukları cümle yapıları, hatta ses tonları ve vurgulamaları bile birbirine benzemektedir. Bu benzerlikleri dikkate alan gelişim psikologları, dil gelişiminin bilişsel gelişime paralel olarak ortaya çıktığını kabul etmektedirler (Erden ve Akman, 2004). İnsanlar ilk olarak bir nesne veya durumu bir bütün olarak algılamaktadırlar. Zamanla nesnelere ayrıntıları, parçaları, özellikleri algılamaya başlamaktadırlar. Daha sonra ise, birbirine benzeyen nesne ve durumların farklı özelliklerini algılayabilmektedirler (Bayhan ve Artan, 2004). Bu bilgilerden yola çıkarak, çocukların öykülerde kullandıkları isim tamlamaları ile cinsiyet değişkeni arasında bir farklılığın görülmemesi ayırt etme becerilerinin kız ve erkek çocuklarında benzer özellikler göstermesi ile açıklanabilir.

Tablo 6. Çocukların Resimlerden Oluşturdukları Öykülerde Kullandıkları İsim Tamlamalarının Yaşlara Göre t-testi Sonuçları

İSİM TAMLAMASI	Yaş	N	\bar{X}	S	sd	t	p
	6 yaş	36	.777	.897			
	7 yaş	36	1.34	1.16	70	2.29	.025

Çocukların resimlerden oluşturdukları öykülerde kullandıkları isim tamlamaları yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p < .05$). Tablo 6'yı incelediğimizde, altı yaşındaki çocukların resimlerden oluşturdukları öykülerde kullandıkları isim tamlamalarından elde edilen ortalamanın $\bar{X} = .777$, yedi yaşındaki çocukların resimlerden oluşturdukları öykülerde kullandıkları isim tamlamalarından elde edilen ortalamasının ise, $\bar{X} = 1.34$ olduğu görülmektedir. Bu bulgu sonucunda, yedi yaşındaki çocukların isim tamlamaları kullanımının altı yaşındaki çocuklardan daha fazla olduğu söylenebilir. Çocukların tek sözcük döneminde (1-1,5 yaş) ilk kullandıkları sözcüklerin isimler olduğu bilinmektedir (Jersild, 1979). Özellikle bu dönemde çocukların, insanlar (baba, anne, bebek), hayvanlar (köpek, kedi, ördek), araçlar (araba, kamyon), oyuncaklar (top, bebek), yiyecek maddeleri (meyve suyu, süt, pasta), vücudun bölümleri (göz, burun, ağız) ve evde kullanılan bazı eşyalar (şapka, çorap, kaşık) hakkında konuştukları görülmektedir (Atkinson vd., 2006). Zamanla çocuklar sözcüklerin; kullanım, şekil, nesnenin yapıldığı madde veya genel sınıflama açısından tanımlarını yapabilmektedirler (Güven ve Bal, 2000). Bilişsel gelişim süreci içerisinde ele aldığımız çocukların ayırt etme becerilerinin yaşla geliştiği görülmektedir. Çocuklar üç yaşından sonra nesnelere bireyselliğini belirleyen temel nitelikleri ayırt etmeye başlamaktadırlar. Nesnelere görüntüyle davranış özelliklerine göre ayırt etme beş yaşına kadar gelişmektedir (Bayhan ve Artan, 2004). Bu bilgilerden yola çıkarak, çocukların konuşmaya başladıkları dönemlerde ilk olarak nesnelere bir bütün olarak algıladıkları, daha sonra yaşın artmasıyla bu nesnelere detaylarına inerek parça-bütün ilişkilerini kurabildikleri söylenebilir. Araştırmamızda, yedi yaşındaki çocuklar öykülerinde isim tamlamalarını altı yaşındaki çocuklardan daha fazla kullanmışlardır. Bu du-

rum, çocukların nesnelere bir bütün olarak algılamaları, zamanla nesnelere ayrıntılarını ayırt etmeleri ve ileriki dönemlerde de birbirine benzeyen nesnelere aynı ve farklı olan özelliklerini algılayabilmeleri ile açıklanabilir.

Tablo 7. Çocukların Resimlerden Oluşturdukları Öykülerde Kullandıkları İsim Tamlamalarının Sosyo-Ekonomik Düzeylere Göre N, SS, \bar{X} Değerleri

	S.E.D.	N	\bar{X}	SS
İSİM TAMLAMASI	Alt S.E.D.	24	9.80	2.59
	Orta S.E.D.	24	15.00	6.30
	Üst S.E.D.	24	20.73	12.05

Tablo 7’den alt, orta ve üst sosyo-ekonomik düzeydeki çocukların isim tamlaması kullanımları ile ilgili sonuçlara bakıldığında zaman, alt sosyo-ekonomik düzeydeki çocukların puan ortalamasının $\bar{X}=9.80$, orta sosyo-ekonomik düzeydeki çocukların puan ortalamasının $\bar{X}=15.00$, üst sosyo-ekonomik düzeydeki çocukların puan ortalamasının ise, $\bar{X}=20.73$ olduğu görülmektedir. Gruplar arası ortalamalar arasında anlamlı fark olup olmadığı tek yönlü varyans analizi ile incelenmiştir. Analiz sonuçları Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Çocukların Resimlerden Oluşturdukları Öykülerde Kullandıkları İsim Tamlamalarının Sosyo-Ekonomik Düzeye Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

İSİM TAMLAMASI	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
	Guruplararası	18.382	2	9.191			
Guruplarıçi	61.393	69	.903	10.180	.000		1-3 2-3
Toplam	79.775	71					

Tablo 8’de yer alan varyans çözümlemesi sonuçları incelendiğinde, çocukların resimlerden oluşturdukları öykülerde kullandıkları isim tamlamaları ile içinde buldukları sosyo-ekonomik düzeyler arasında anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir. $[F(2-69)=10.18, p<.05]$. İsim tamlaması kullanımları arasındaki farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre, alt ile üst sosyo-ekonomik düzeydeki çocuklar arasında ve orta ile üst sosyo-ekonomik düzeydeki çocuklar arasında fark bulunmuştur. Alt ile orta sosyo-ekonomik düzeydeki çocuklar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Elde edilen bu bulgular sonucunda, öykülerde kullanılan isim tamlamalarından en yüksek puan ortalamasını üst sosyo-ekonomik düzeydeki çocukların, en düşük puan ortalaması-

nın ise, alt sosyo-ekonomik düzeydeki çocukların aldığı görülmektedir. Alt, orta ve üst sosyo-ekonomik düzeylerdeki çocuklar öykülerinde en sık belirtili isim tamlamalarını kullanırken, takısız ve zincirleme isim tamlamalarını hiç kullanmadıkları görülmüştür. Araştırmacılar çocukların dil yeteneği ile ailenin sosyo-ekonomik düzeyi arasında pozitif bir ilişki olduğu konusunda görüş birliğine varmışlardır (Özgür, 1979). Çocukların dil öğrenimi ailede kullanılan dilin türüne dayanmaktadır. Dil, ailede edebi ve ahlaki kurallara uygun bir şekilde kullanılırsa, çocuklar da bu ortamda aynı dili öğrenmiş olacaklardır. Bernstein (1960) alt ve orta sosyo-ekonomik düzeydeki ailelerin çocuklarının kullandıkları dilleri karşılaştırmıştır. Araştırma sonucunda, orta sosyo-ekonomik düzeyde bulunan çocukların edebi deyim ve ifadeleri, alt sosyo-ekonomik düzeyde bulunan çocukların ise, argo sözcükleri ağırlıklı kullandıklarını görmüştür. Bu durumu araştırmacı, alt sosyo-ekonomik düzeyde bulunan çocukların anneleri ile uzun süre beraber olmaları ve sözcükleri annelerinden öğrenmeleri ile açıklamıştır. Ayrıca orta sosyo-ekonomik düzeyde bulunan çocukların nazik olmalarını ve edebi bir dil kullanmalarını da annelerin bu konuda daha dikkatli davranmaları ile açıklamıştır. Orta sosyo-ekonomik düzeyde bulunan anneler çocukları için yaşlarına uygun hikâyeler seçerek satın almışlar ve çocukların dil edinimlerinin sağlıklı gelişmelerini sağlamışlardır. Böylece anneler, çocuklarının kendilerini doğru ve güzel bir şekilde ifade etmelerine yardımcı olmuşlardır (Akt:Rıza, 1996). Üst sosyo-ekonomik düzeyde bulunan ailelerin de çocuklarının dil gelişimleri için dikkatli davrandıkları söylenebilir. Çünkü üst sosyo-ekonomik düzeyde bulunan ailelerin çocukları erken ve düzgün konuşmaktadırlar. Çocukların dil gelişiminde okudukları kitap sayıları, anne-babaların onlarla meşgul olma süreleri ve oynadıkları oyunların da rolü büyük olmaktadır (Çakır, 2004). Sonuç olarak, çocukların içinde yaşadığı aile, toplum ve çocuğa sunulan fırsatlar dil gelişimlerini olumlu ya da olumsuz yönde etkileyebilmektedir (Ulusoy, 2007). Araştırmamızda da, öykülerinde en fazla isim tamlamasını üst sosyo-ekonomik düzeydeki çocuklar kullanmışlardır. Bu durum, üst sosyo-ekonomik düzeyde bulunan çocukların ailelerinin ve onlara sunulan fırsatların olumlu etkileri ile açıklanabilir.

Çocukların Resimlerden Oluşturdukları Öykülerde Kullandıkları Cümle Yapılarına İlişkin Bulgular

Tablo 9. Çocukların Resimlerden Oluşturdukları Öykülerde Kullandıkları Cümle Yapılarının Cinsiyete Göre t-testi Sonuçları

CÜMLE YAPILARI	Cinsiyet	N	\bar{X}	S	sd	t	p
	Kız	36	52.75	52.75	70	.950	.346
	Erkek	36	47.44	47.44			

Tablo 9'a bakıldığında, kız çocukların resimlerden oluşturdukları öykülerde kullandıkları cümle yapılarının ortalama değerinin $\bar{X}=52.75$, erkek çocukların kullandıkları cümle yapılarının ortalama değerinin ise, $\bar{X}=47.44$ olduğu görülmektedir. Bu

radan anlaşılacağı gibi, cinsiyet değişkeni açısından kız ve erkek çocukların resimlerden oluşturdukları öykülerde kullandıkları cümle yapıları arasında ($p > .05$) düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Çoğu araştırma göstermektedir ki kız çocukların sözcük dağarcıklarının artması az da olsa erkek çocuklarından daha fazladır. Bu durumun en yaygın biyolojik açıklaması ise, dili barındıran sol cerebral hemisferin fiziksel olgunlaşmasının kız çocuklarında daha hızlı olduğudur (Bayhan ve Artan, 2004). Kızlar kısa ve karmaşık cümleleri erkek çocuklardan daha erken yaşta kurabilmektedirler. Erken yaşlarda daha iyi telaffuzları, daha iyi anlaşılır yanıtları, daha az sözle çok anlam taşıyan konuşma şekli, çok çeşitli konuşma modelleri ile kızların erkeklerden daha iyi olduğu bilinmektedir (Özgür, 1979). Bu sonuçlar, bu zamana kadar yapılan araştırmalardan elde edilen genel yargılardır, fakat araştırmamızda kız ($\bar{X}=52.75$) ve erkek ($\bar{X}=47.44$) çocukların oluşturdukları cümlelerden aldıkları puan ortalamalarının birbirine yakın değerlerde oldukları görülmüştür. Seifert (1991) ve Lefrançois (1997), cinsiyet farklılığı üzerine yapılan eski araştırmaların kız çocukların sözel, erkek çocukların ise matematiksel ve uzaysal zekâlarının daha gelişmiş olduğunu belirttiklerini, fakat son yıllarda yapılan araştırmaların bu bulguları desteklemediğini belirtmişlerdir. Çünkü kız ve erkek çocukların ilk yaşantılarının aynı olduğu durumlarda bu farkın ortadan kalktığını düşünmektedirler (Akt: Erden ve Akman, 2004). Araştırmamızda kız ve erkek çocukların birbirine yakın puan ortalamaları almaları, çocuklara zengin uyarıcı çevrelerin sunulması, çocukların uzun süre bir okulöncesi eğitim kurumuna devam etmiş olmaları, anne-babaların çocukları ile kaliteli zaman geçirmeleri, iletişim kurabilecekleri insan sayısının çok olması ve anne-babalarının eğitim düzeylerinin çocuğa yansımaları gibi etkenlerin iyi bir şekilde değerlendirilmesi ile açıklanabilir.

Tablo 10. Çocukların Resimlerden Oluşturdukları Öykülerde Kullandıkları Cümle Yapılarının Yaşlara Göre t-testi Sonuçları

CÜMLE YAPILARI	Yaş	N	\bar{X}	S	sd	t	p
	6 yaş	36	42.27	15.72	70	2.94	.004
	7 yaş	36	57.91	27.66			

Tablo 10'a bakıldığında görüleceği gibi, istatistiksel işlemlerden altı yaşındaki çocukların öykülerde kullandıkları cümle yapılarının ortalama değerinin $\bar{X}=42.27$, yedi yaşındaki çocukların kullandıkları cümle yapılarının ortalama değerinin ise, $\bar{X}=57.91$ olduğu sonucu elde edilmiştir. Bu bulgu sonucunda, altı ve yedi yaşındaki çocukların cümle yapılarını kullandıkları arasında ($p < .05$) düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmektedir. Yedi yaşındaki çocuklar yapılarına, anlamlarına, dizilişlerine ve yüklemelerine göre bazı cümle yapılarını altı yaşındaki çocuklardan daha fazla kullanmışlardır. Çocukların dili kullanmalarında ve dil gelişim hızlarında büyük farklılıklar görülmektedir. Çocukların oluşturdukları ilk cümleler yalnızca bir sözcüklüdür ve bunların mimiklerle birleştirilmesiyle bir cümle meydana getirmektedirler. İki ya-

şından itibaren ise, “yatağa git”, “bebeği tut” gibi cümleler oluşturmaktadırlar (Yavuzer, 2000). Bazı çocuklar çok zor durumda kaldıklarında birkaç sözcüğü imdat işareti olarak kullanırken, bazıları çok karmaşık cümleleri tam ve doğru olarak kullanabilmektedirler (Ülgen ve Fidan, 1987). Genellikle dört yaşlarında çocuklar cümleleri tamamlamaktadırlar. İki yaşına kadar iki ya da üç sözcüklü cümleler, bu yaştan sonra 6-8 sözcüklü cümleler haline gelebilmektedir (Yavuzer, 2000). Çocukların çoğu beş yaşından önce dili gramer kurallarına uygun olarak kullanabilmektedirler (Cole ve Morgan, 2001). Çocuklar cümle yapılarını, önce belli cümle kalıplarını öğrenerek, sonra da başka sözcüklerle yeni cümleler oluşturarak öğrenmektedirler (Ülgen ve Fidan, 1987). Okulöncesi dönemin sonlarına doğru çocukların kullandıkları sözcük sayısı artarak, akıcı bir konuşma biçimi oluşmaktadır. Çocuklar çevresiyle etkileşimine ve geçirdiği yaşantılara bağlı olarak sözcük dağarcıklarını genişletmeye devam etmektedirler. Aynı zamanda bu dönemde çocuklar bilişsel gelişimlerine de bağlı olarak önceden yetişkinlerden, televizyondan duyduğu halde hiç dikkatini çekmemiş olan sözcükleri, günlük konuşmalarına eklemeye başlamaktadırlar (Erden ve Akman, 2004). Reese (2000), Read (2000) ve Bliss vd. (1977), tarafından yapılan bir araştırmalarda da çocukların yaşları arttıkça dil becerilerinin geliştiği görülmüştür. Benzer sonuç araştırmamızda da elde edilmiştir. Araştırmamızda çocukların yaşları ile cümle yapılarını kullanımları arasındaki farklılaşma incelenmiş ve çocukların yaşları arttıkça cümle yapılarını kullanımları da artmıştır. Brown tarafından yapılan araştırmadan elde edilen sonuçlarla, bu araştırmadan elde edilen sonuçlar karşılaştırıldığında sonuçların birbiri ile tutarlılık gösterdiği söylenebilir.

Tablo 11. Çocukların Resimlerden Oluşturdukları Öykülerde Kullandıkları Cümle Yapılarının Sosyo-Ekonomik Düzeylere Göre N, SS, \bar{X} Değerleri

	S.E.D.	N	\bar{X}	Ss
CÜMLE YAPILARI	Alt S.E.D.	24	33.84	1.59
	Orta S.E.D.	24	56.50	3.19
	Üst S.E.D.	24	61.08	6.64

Örneklem grubunda bulunan alt, orta ve üst sosyo-ekonomik düzeydeki çocukların öykülerindeki cümle yapılarının puan ortalamalarına bakıldığında, alt sosyo-ekonomik düzeydeki çocukların $\bar{X}=33.84$, orta sosyo-ekonomik düzeydeki çocukların $\bar{X}=56.50$, üst sosyo-ekonomik düzeydeki çocukların ise, $\bar{X}=61.08$ olduğu görülmektedir. Gruplar arası ortalamalar arasında anlamlı fark olup olmadığı tek yönlü varyans analizi ile incelenmiştir. Analiz sonuçları Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12. Çocukların Resimlerden Oluşturdukları Öykülerde Kullandıkları Cümle Yapılarının Sosyo-Ekonomik Düzeye Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

CÜMLE YAPILARI	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
	Gruplararası	27530.028	2	13765.014			1-2
	Gruplarıçi	12316.292	69	178.497	77.116	.000	2-3
	Toplam	39846.319	71				3-1

Tablo 12’de yer alan varyans çözümlemesi sonucu incelendiğinde, çocukların resimlerden oluşturdukları öykülerde kullandıkları cümle yapıları ile içinde buldukları sosyo-ekonomik düzeyler arasında anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir. [$F(2-69)=77.11$, $p<.05$]. Bu bulgular sonucunda, cümle yapılarındaki en yüksek puan ortalamasına üst sosyo-ekonomik düzeydeki çocukların, en düşük puan ortalamasına ise, alt sosyo-ekonomik düzeydeki çocukların sahip olduğu anlaşılmaktadır. Çocuklarda diğer alanlarda olduğu gibi sözcük dağarcıklarındaki gelişmede hızla ilerlemektedir. Çocukların sözcük dağarcıklarındaki bu hızlı artış, insanın dil ve iletişim üzerinde sahip olduğu yeteneğin bir göstergesidir (Ömeroğlu, 2005). Siegler (1991), Butatko ve Daehler (2001)’e göre, çocuklar küçük yaşta dil konusunda önemli derecede bilgi sahibi olmaktadır. Çocuklar bir sorun yaşadıklarında ağlamanın yerine, binlerce sözcükten oluşan bir sözcük dağarcığıyla cümleler kurarak, hızlı bir gelişim göstermektedirler. Sosyal etkileşim ve sosyal çevre, çocuğun dil gelişimini beslemektedir. Çevresel uyaranları olmayan ve çevresel yoksunluk yaşayan çocuklar, dil gelişimleri açısından, yaşlarına göre gerilik göstermektedirler. Bu nedenle, başta çocuğun en yakın çevresi olan aile bireyleri ve çocuğun çevresindeki tüm bireylerin beklilik döneminden itibaren, çocukla kurduğu etkileşim ortamı ve iletişim çok önemlidir (Akt:Atay, 2005). Yapılan çeşitli araştırmalar, üst sosyo-ekonomik düzeydeki ailelerin çocuklarının, alt sosyo-ekonomik düzeydeki ailelerden gelen çocuklara kıyasla cümle uzunlukları, soru sayıları ve sözcük hazineleri bakımından daha üstün olduklarını göstermiştir (Jersild, 1976). Yapılmış olan bu çalışmalardan elde edilen sonuçlar da araştırmamızı destekler niteliktedir.

4. Sonuç ve Öneriler

Araştırma sonucunda, örneklem grubunda bulunan kız çocukların sıfatları erkek çocuklarından daha fazla kullandıkları saptanmıştır. Öykülerdeki sıfatlar yaş değişkeni açısından incelendiğinde ise, yedi yaşındaki çocukların altı yaşındaki çocuklardan daha fazla sıfatları kullandıkları görülmüştür. Ayrıca sosyo-ekonomik düzey değişkeni açısından sıfat kullanımlarında alt, orta ve üst sosyo-ekonomik düzeydeki çocuklar arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Çocukların isim tamlaması ve cümle yapılarını kullanımları ile cinsiyetleri arasındaki farklılık incelendiğinde, kız ve er-

kek çocuklar arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Çocukların öykülerde hem isim tamlamasını hem de cümle yapılarını kullanımları yaş değişkeni açısından incelendiğinde, yedi yaşındaki çocukların altı yaşındaki çocuklardan daha fazla kullandıkları görülmüştür. İsim tamlaması ve cümle yapılarının kullanımı sosyo-ekonomik düzey değişkeni açısından incelendiğinde ise, üst sosyo-ekonomik düzeydeki çocuklar daha fazla kullanmışlardır. Araştırmadan elde edilen bulgulardan hareket edilerek aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

- Okul öncesi eğitim kurumlarında ve ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenler, elverişsiz şartlarda yetişen çocuklardan dil gelişimi konusunda problem yaşayanları belirleyerek, onların dil gelişim seviyelerini ilerletmeye yönelik sınıf içi etkinlikler hazırlayabilirler.
- Özellikle alt sosyo-ekonomik düzeyde bulunan okullarda görev yapan öğretmenler elverişsiz şartlarda yetişen çocukların dil gelişimlerini destekleme konusunda, sınıf içerisinde çocukların ilgilerini çekecek uyarılara ve materyallere yer vermelidirler.
- Öğretmenler çocukların dil gelişimlerini destekleme konusunda, anne-baba ya da çocukla ilgilenen yetişkinlere dil eğitim programları düzenleyebilirler. Özellikle alt sosyo-ekonomik düzeyde bulunan ailelerin çocuklarının dil gelişimlerini desteklemeleri konusunda bilgilendirilmeleri sağlanabilir.
- Anne-baba ve eğitimciler ana sınıflarında ve evde dil gelişimini destekleyici ortam ve koşulların oluşturulmasında gereken özeni göstermelidirler.
- Araştırmada çocukların dil yapıları sıfat, isim tamlaması ve cümle yapıları açısından incelenmiştir. Bundan sonra yapılacak çalışmalarda çocukların dil yapıları değişik açılardan incelenebilir.
- Araştırmada 6-7 yaş çocuklarının sıfat, isim tamlaması ve cümle yapıları ile cinsiyet, yaş ve sosyo-ekonomik düzey değişkenleri arasında bir farklılaşmanın olup-olmadığı incelenmiştir. Bundan sonra yapılacak araştırmalarda çocukların diğer sözcük türlerini kullanımları farklı değişkenler açısından incelenebilir.
- Bu araştırma alt, orta ve üst sosyoekonomik düzeyde bulunan 6-7 yaş grubu ana sınıfına devam eden çocuklar üzerinde yapılmıştır. Bundan sonra yapılacak olan çalışmalarda alt, orta ve üst sosyo-ekonomik düzeyde bulunan farklı yaş gruplarındaki ana sınıfına devam eden ve etmeyen çocuklar üzerinde de yapılarak karşılaştırmalı bir çalışma yapılabilir.
- Aydın ili ile sınırlı olan bu araştırmadan elde edilen sonuçlar ile ülkenin genelinde farklı bölgelerde uygulanacak olan benzer çalışmanın sonuçları karşılaştırılabilir.

5. Kaynaklar

1. Alpöge, G. (1991). **Çocuk ve Dil**. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları. Ekim. I. Baskı.

2. Artan, İ., ve Baysan, San P. (2004). **Çocuk Gelişimi ve Eğitimi**. İstanbul: Morpa Yayıncılık.
3. Atay, A. (2005). **Çocukluk Döneminde Gelişim**. Ankara: Kök Yayıncılık.
4. Atkinson, R, L. ve diğerleri. (2006). **Psikolojiye Giriş**. Ankara: Arkadaş Yayıncılık.
5. Aydın, B. (2005). **Çocuk ve Ergen Psikolojisi**. İstanbul: Nobel Yayıncılık.
6. Bacanlı, H. (2002). **Gelişim ve Öğrenme**. Nobel Yayınları. 6.Baskı. Ankara
7. Başaran, İ. E. (2000). **Eğitim Psikolojisi**. Feryal Matbaası.
8. Binbaşıoğlu, C. (1990). **Gelişim Psikolojisi**. Ankara: Binbaşıoğlu Yayınları.
9. Bliss, L. S. ve diğerleri. (1977). Astory completion approach as a measure of language development in children. **Journal of Speech and Hearing Disorder**. 20:358
10. Cole, L. ve Morgan, J. J. B. (2001). **Çocuk ve Gençlik Psikolojisi**. İstanbul: Milli Eğitim Yayınları.
11. Çakır, T. (2004). “Çocukta Dil Gelişimi ve Kuramsal Yaklaşımlar” **Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**. Nisan. Sayı:3. s:139–162
12. Erden, M. ve Akman, Y. (2004). **Gelişim ve Öğrenme**. Ankara: Arkadaş Yayınları.
13. Gander, M. J., ve Gardiner, W. H. (2004). **Çocuk ve Ergen Gelişimi**. Ankara: İmge Kitabevi.
14. Genishi, C. (1988). “**Young Children’s Oral Language Development**”, 05.01.2008 tarihinde <http://www.childrensdisabilities.info/speech/young-children.html> adresinden alınmıştır.
15. Güven, N. ve Bal S. (2000). **Dil Gelişimi ve Eğitim. 0–6 Yaş Dönemindeki Çocuklar İçin Destekleyici Etkinlikler**. İstanbul: Epsilon Yayınları.
16. Jersild, T. A., ve Günçe, G. (1972). **Çocuk Psikolojisi**. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
17. Kavaklı, A. (1992). **Çocukluk Yaşlarında Büyüme ve Gelişme**. İstanbul: Hilal Matbaacılık.
18. Ömeroğlu, E., ve Kandır, A. (2005). **Bilişsel Gelişim**. Morpa Kültür Yayınları.
19. Özbay, Y. (1999). **Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi**: Empati Yayınları.
20. Özgür, İ. N. (1979). **Çocuk Psikolojisi**. İstanbul: İbrahim Özgür Yayınları.
21. Poyraz, H. (1999). “Okulöncesi Faaliyetlerin Çocuğun Dil Gelişimine Etkileri.” **Gazi Üniversitesi. Anaokulu/Anasınıfı Öğretmeni El Kitabı**. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
22. Reese; E. ve Read, S. (2000). Predictive Validity of The New Zealand Macarthur Communicative Development Inventory: Words and Sentences. **Child Development**. 27, 255-266
23. Rıza, E. (1996). **Sosyal Psikolojiye Giriş**. İzmir: Anadolu Matbaası.
24. Tural, A. (1977). **Ankara’da Anaokuluna Giden 4–6 Yaş Çocuklarının Bildikleri Kelime Sayısına; Yaş, Cinsiyet, Ailenin Eğitim Düzeyi ve Okula Devam Süresinin Etkisi**. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
25. Ulusoy, A. ve diğerleri. (2007). **Eğitim Psikolojisi**. Ankara: Anı Yayıncılık.
26. Ülgen, G., ve Fidan, E. (1987). **Çocuk Gelişimi**. İstanbul: Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Yayınları.
27. Yavuzer, H. (2000). **Çocuk Psikolojisi**. İstanbul: Remzi Kitabevi